

ЗАКОННА И НЕЗАВИСИМА

С няколко въпроса се обърнах към проф. Иван Атанасов, директор на Научноизследователския внедрителски център на Министерството на околната среда, участвал в предишните измержвания в Русе и Гюргево и в българо-румънските разговори на 4 юли в Букурещ.

● Проф. Атанасов, какво най-много затрудни българската делегация?

— Неизвестността за реакцията от румънска страна. От собствен опит знам, че само към малка част от въпросите, които съвместно трябва да решаваме, те са склонни на положително отношение. В последните преговори тази тенденция се прояви на срещата между експертите. Българското искане за експертиза не получи пълно одобрение. По първа точка, едно от най-важните предложения, които българската делегация направи — спирането на производството, румънската страна не се отнесе положително. Чак когато предложенията бяха обсъдени на пленарно заседание в присъствието на министър-председателите, настъпи промяна.

Това бяха въздържани искания, но най-съществените и най-необходимите според мнението на българските експерти за решаването на екологичното състояние в района на Русе.

● А кое определяте като най-голям успех?

Решението или съгласието на румънската страна да спре източника на замърсяването. Мярка от такова естество може да подобри състоянието. За румънците това е свързано с икономическо и социално напрежение. Членове на 2000 семейства губят работата си. То не е толкова просто, независимо че точно те страдат може би най-много от замърсяването. Един от техните депутати, биолог по образование, дори благодари, че българската делегация е поставила така принципно и настойчиво исканията си. Това им дало възможност и те да видят проблема и да поста-

вят също този въпрос. Аналогично се изрази и Петре Роман, че българската инициатива е отворила очите на румънците за собствените им екологични проблеми.

● Какви са първите конкретни действия (срокът за образуване на комисията тече)? Ще бъдат ли включени експерти на ЕКОГЛАСНОСТ?

— Решението е комисията да бъде образувана незабавно. Първо трябва да бъдат инвентаризирани източниците на замърсяване и количествата на емисиите в района на Русе—Гюргево. През 1988 г. два пъти извършвахме съвместни експертизи за състоянието на въздуха. Тази информация не бе достатъчна за пълна оценка, страните не можаха да се споразумеят да оценят тези източници. Не успяхме да направим категорични заключения. Сега комисията ще запълни всички пропуски. Решено е да има широки пълномощия за закриването или оставането на предприятията.

При добра организация комисията може да завърши работата си за не повече от месец. Процедурата се състои в събиране на анкетна информация (за суровините, технологичните процеси, произвежданите и отпадните продукти), придружена с измержвания на емисиите. Характеристиката им ще се изготви по методика и с апаратура, предоставени от българите (днес вече ние обсъждахме този въпрос). Но нито ние, нито те имат стандарти за пределно допустимите емисии от отделните производства. Ще се възползваме от световния опит — необходима е значителна подготовка.

Министър-председателят ще състави комисията. В нея ще бъдат включени експерти на ЕКОГЛАСНОСТ. Това е изследователска, непартийна дейност — важно е какво и как се върши!

● Знае ли се кои световни специалисти ще бъдат поканени за международната екологична експертиза?

— В протокола се постигна съгласие по принцип и за международна експертиза. Непряко участие, освен ако някоя от страните иска да има консултанти. Една бъдеща международна екологична експертиза трябва да ангажира специалисти от световноизвестни авторитетни институти (например по химия на атмосферния въздух в Стокхолм, координатор на програмата ЕМЕП и др.). Но това са мои идеи. Точно как ще стане? Румънците не се отнасят с ентузиазъм към такава експертиза — и двете страни имат достатъчно образовани специалисти. И второ, експертизата трябва да се плаща в конвертируема валута... Същност важно е експертизата да бъде независима, да бъде законна — това е искането ни.

Още една възможност за решение на русенския въпрос е помощта на Европейската общност. Политиката на затваряне на предприятията не е политика на устойчиво развитие. Необходими са нови, чисти технологии и в този смисъл за Русе отклик е получил българският министър на външните работи на срещата в Брюксел.

Започваме серия от дейности за уточняване на единия мониторинг. Екологични проблеми от такъв род и съвместен мониторинг не е толкова често срещано явление. Обща система за наблюдение и спазване на околната среда има в района на река Рейн и за Северно море. Всяка страна си е създадала свои стандарти и закони — трябва да се уеднаквят изискванията.

Подписването на протокола за мен бе не съвсем очакван успех. Свидетел съм как се изразиха в Дъблин за Румъния. Английският министър на околната среда поиска да се впише специална клауза, че по програмата ФАР няма да отпусква помощ на Румъния, докато там не настъпят промени.